

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2022/122

Karar Sayısı : 2022/151

Karar Tarihi: 30/11/2022

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Erzurum 1. İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: Subay olarak görev yapan davacı hakkında verilen kınama cezasının iptali talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 43. maddesi şöyledir:

"Yargı denetimi

MADDE 43- (1) (Değişik:24/6/2021-7329/17 md.) Askeri öğrenciler ile erbaş ve erler hakkında verilen disiplin cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 1/6/2022 tarihli ve E.: 2022/10, K.: 2022/72 sayılı Kararı ile.) kınama (İptal ibare: Anayasa Mahkemesi'nin 1/6/2022 tarihli ve E.: 2022/10, K.: 2022/72 sayılı Kararı ile.) cezaları hariç bu Kanunda yer alan disiplin cezalarına karşı iptal davası açılabilir. Seferberlik ve savaş zamanında ise yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç bu Kanunda yer alan diğer disiplin cezaları yargı denetimi dışındadır.

(2) Dava açma süresi, cezanın kesinleşmesinden itibaren başlar. Ancak Türk karasuları dışındaki gemilerde verilen cezalarda, dava açma süresi geminin bağlı bulunduğu üsse/limana dönüşüyle başlar."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR ve Muhterem İNCE'nin katılımlarıyla 26/10/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Murat ÖZDEN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa

kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüldüğü düşünöldü:

A. İtirazın Gerekçesi

3. Başvuru kararında özetle; olağan dönemlerde silahlı kuvvetler mensuplarına verilen disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapatılmayacağı, Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) ayırma cezası verilmesine ve sözleşmenin feshine dair işlemler ile terfi, atama, ilişik kesme, özelliikli görevlere seçim ve benzeri idari işlemlere karşı dava açma konusunda bir yasama kısıntısı bulunmasa da bu işlemlerin dayanağı disiplin cezalarından bir kısmının dava edilemeyecek olması karşısında anılan işlemlere karşı dava açılmasının hukuksal bir faydasının olmayacağı, yasal düzenlemeler gereğince sicil verilmesi, çeşitli görevlere atama, astsubaylıktan subaylığa geçme gibi konularda disiplin cezalarının gözetilmesi nedeniyle yargı denetimi dışında bırakılan söz konusu disiplin cezasının hafif bir ceza olduğunun ve sonuçlarının önemsiz olduğunun söylenemeyeceği, bu durumun hak arama özgürlüğü, hukuk devleti ilkesi, idarenin işlemlerine ve disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapatılmayacağına ilişkin ilkeler ile bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 36., 125. ve 129. maddelerine aykırı olduğu ileri sürölmüştür.

B. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 13. maddesi yönünden de incelenmiştir.

5. İtiraz konusu kurallar 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibareleri olup subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilen kınama cezasına karşı dava açılmayacağını öngörmektedir.

6. Anılan cümlede yer alan "...uyarma,..." ve "...ve hizmete kısmi süreli devam..." ibarelerinin iptalleri talebiyle yapılan itiraz başvurularında Anayasa Mahkemesi, kuralların askerî disiplinin sağlanmasına yönelik kamusal yarar ile hak arama özgürlüğü arasındaki makul dengeyi söz konusu asker kişiler aleyhine bozduğu, bu nedenle kuralların Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar vermiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, §§ 35, 36).

7. Söz konusu kararda, uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı dava açılmayacağını öngörölmesi nedeniyle hak arama özgürlüğü çerçevesinde mahkemeye erişim hakkının sınırlandırıldığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın 13. maddesi gereğince sınırlamanın kanunla yapılması, Anayasa'da öngörölün sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması şartlarını taşıyıp taşımadığı incelenmiştir.

8. Bu kapsamda kuralların, kimler hakkında verilen, hangi tür disiplin cezalarına karşı dava açılmayacağını herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlendiği gözetilerek belirli, ulaşılabilir ve öngörölabilir nitelikte olduğu ve bu yönüyle kanunilik şartını taşıdığı, Anayasa'nın 129. maddesi uyarınca kanun koyucuya tanınmış olan takdir yetkisi kapsamında TSK açısından disiplinin tesisi amacıyla öngörölldüğü

ve anayasal anlamda meşru bir amaca sahip olduğu, bu amacı gerçekleştirmek için elverişli ve gerekli olduğu ifade edilmiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, §§ 28-33).

9. Anılan kararda yargı yolu kapalı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam disiplin cezalarının söz konusu askerî personelin TSK'dan ayrılmalarına ya da sözleşmelerinin feshine yol açabildiği, TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi işlemlerine karşı dava açılabilir de bu işlemlerin dayanağı olan uyarma ve hizmete kısmi süreli devam cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması nedeniyle söz konusu yargısal denetimin şekli bir hâle geldiği ve etkinliğini yitirdiği, kuralların bu yönüyle asker kişilere aşırı bir külfet yüklediği ve disiplinin tesisi şeklindeki kamu yararı ile hak arama özgürlüğü arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi bozduğu belirtilmiştir (AYM, E.2022/10, K.2022/72, 1/6/2022, § 35).

10. Eldeki itiraz başvurusunda Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kurallar bakımından yapılacak anayasallık denetiminin konusunu da benzer şekilde TSK'dan ayırma ya da sözleşmenin feshi sonucunu doğurabilecek kınama cezasına karşı yargı yolunun kapalı olması hususu oluşturmaktadır.

11. Bu itibarla itiraz konusu kurallar yönünden de Anayasa Mahkemesinin anılan 1/6/2022 tarihli ve E.2022/10, K.2022/72 sayılı kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla kurallar Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ve Muhterem İNCE bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralların Anayasa'nın 2. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallar Anayasa'nın 13., 36. ve 129. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 125. maddesi yönünden ayrıca incelenmemiştir.

IV. HÜKÜM

31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...kınama..." ve "...cezaları hariç..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, Kadir ÖZKAYA, Recai AKYEL, Yıldız SEFERİNOĞLU, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN ile Muhterem İNCE'nin karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 30/11/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Esas Sayısı : 2022/122

Karar Sayısı : 2022/151

Karşı Oy

Anayasa Mahkemesi'nin norm denetimine ilişkin 01/06/2022 gün 2022/10 esas, 2022/72 karar sayılı dosyasında yer alan muhalefet şerhindeki görüşler çerçevesinde, çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne iştirak edilmemiştir.

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE